

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

#14

ΙΤΑΛΙΚΗ ΑΝΤΑΡΣΙΑ

LOSE-LOSE ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ ΜΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΥΛΟΥ: ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

ΤΟ BREXIT ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΝΕΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ

Ομάδα Μελέτης Ευρωπαϊκών Εξελίξεων
Συντονιστής Δελτίου: Γιώργος Καπόπουλος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Ιταλική ανταρσία

04

Lose-lose συνθήκη στο Βερολίνο με ευρωπαϊκές προεκτάσεις

07

Ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου: Τα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα και η κοινωνική συνοχή

09

Το Brexit μπροστά σε νέα αδιέξοδα

11

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρωπαϊκό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «ποια Ευρώπη θέλουμε;» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κερκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανακλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η αντιπαράθεση Ρώμης-Κομισιόν για τον Προϋπολογισμό της Ιταλίας, το αδιέξοδο του «μεγάλου συνασπισμού» στη Γερμανία, οι συνέπειες των καθυστερήσεων για μία κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου, καθώς και οι εξελίξεις στο μέτωπο του Brexit περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #14.

Η Κομισιόν και η Ρώμη επικαλούνται την εφαρμογή των Συνθηκών και την πρόσφατη λαϊκή εντολή, αντίστοιχα, για να στηρίξουν τις θέσεις τους στην διαμάχη για το σχέδιο Προϋπολογισμού της Ιταλίας για το 2019. Ο φόβος, όμως, ενός ανεξέλεγκτου ντόμινο υπαγορεύει την αναζήτηση συμβιβαστικής φόρμουλας.

Την ίδια ώρα, ένα διαρκές αδιέξοδο βιώνει ο «μεγάλος συνασπισμός» της Γερμανίας με τους προβληματικούς συσχετισμούς στο εσωτερικό του να απειλούν να έχουν παρενέργειες για την Ευρώπη σε μία εποχή προκλήσεων και νέων δεδομένων σε παγκόσμια κλίμακα.

Στο μεταναστευτικό ζήτημα, η καθυστέρηση στην υιοθέτηση ενός αποτελεσματικού πλαισίου για την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου ενισχύει τις αντιευρωπαϊκές και ξενοφοβικές φωνές, αποδυναμώνει τις όποιες πολιτικές αλληλεγγύης αναπτύσσονται από κράτη-μέλη, όπως η Ελλάδα και η Ισπανία, και οδηγεί πρακτικά στην προώθηση ad hoc λύσεων, με προσωρινό χαρακτήρα, που δεν δίνουν απάντηση στα πιεστικά προβλήματα.

Οι διαπραγματεύσεις για το Brexit προκάλεσαν αναβίωση του ιρλανδικού ζητήματος που ταλάνισε τη βρετανική και ιρλανδική πολιτική όλο τον 20ο αιώνα. Η διαμάχη στο εσωτερικό των Συντηρητικών για την επιλογή ενός σκληρού ή ήπιου Brexit δεν έχει υποχωρήσει και καθιστά αμφίβολη την υπερψήφιση μιας συμφωνίας από τη Βουλή των Κοινοτήτων.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΑΝΤΑΡΣΙΑ

του Γιώργου Καπόπουλου

Η Κομισιόν απέρριψε το σχέδιο του Προϋπολογισμού της Ιταλίας για το 2019. Η Ρώμη έχει πλέον προθεσμία τριών εβδομάδων να συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις των Βρυξελλών, καθώς σε αντίθετη περίπτωση θα κινηθούν οι προβλεπόμενες διαδικασίες για επιβολή κυρώσεων.

Και οι δύο πλευρές, η Κομισιόν και η κυβέρνηση Κόντε, φαίνονται αμετακίνητες στις θέσεις τους με ζητούμενο, κατά προτεραιότητα, τη διαμόρφωση της στάσης των αγορών και των οίκων αξιολόγησης απέναντι στην Ιταλία.

Η Κομισιόν βρίσκεται μπροστά σε ένα αποφασιστικό για το μέλλον και το ρόλο της στην Ευρωζώνη σταυροδρόμι, αλλά και στη σκιά ενός προηγούμενου που είχε δημιουργήσει η στάση της σε ανάλογη περίπτωση πριν από 15 χρόνια.

Η Γερμανία αλλά και το μπλοκ του Βορρά, με επικεφαλής την Ολλανδία, προωθούν σταθερά την υπαγωγή της εποπτείας της εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας, που σήμερα ανήκει στην Κομισιόν, στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM) και μάλιστα ως προαπαιτούμενο για την αναβάθμισή του σε Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο.

Η πατρότητα της πρότασης ανήκει στον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε, σύμφωνα με τον οποίο η Κομισιόν έχει υπάρξει χαλαρή στην αντιμετώπιση της παραβίασης της δημοσιονομικής πειθαρχίας στην Ευρωζώνη, καθώς αποφασίζει με πολιτικούς, κατά κύριο λόγο, συμψηφισμούς και συμβιβασμούς, ενώ ο ESM όταν διαπιστώνει αποκλίσεις, θα επιβάλλει κυρώσεις με αυτοματισμό αλγορίθμων.

Όμως δεν είναι μόνο ο φόβος για αμφισβήτηση του ρόλου της, που οδήγησε την Κομισιόν στην απόρριψη του προϋπολογισμού της ιταλικής κυβέρνησης, καθώς υπάρχει το προηγούμενο της περιόδου 2003-5 όταν οι Βρυξέλλες έπρεπε να αντιμετωπίσουν την δημοσιονομική παραβατικότητα της Γερμανίας και της Γαλλίας.

«Η κυβέρνησή μας σχεδιάζει προσωρινή παραβίαση του πλαφόν του δημοσιονομικού ελλείμματος, ως αναπόφευκτη συνέπεια των δομικών

μεταρρυθμίσεων που προωθεί, ώστε να επιστρέψει η ανάπτυξη, η οποία θα οδηγήσει στην συρρίκνωση των ελλειμμάτων». Δεν πρόκειται για δηλώσεις των τελευταίων ημερών από τον Κόντε ή τον Σαλβίνι, αλλά -όπως υπενθυμίζει χαιρέκακα η βρετανική Daily Telegraph- για δηλώσεις πριν από 15 χρόνια, το 2003, του τότε υπουργού Οικονομικών της Γερμανίας Άιχελ.

Τότε, πριν καν αυστηροποιηθούν οι διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας, η Κομισιόν προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά του Ecofin που, κατά πλειοψηφία το 2003, επέτρεψε στο Βερολίνο και στο Παρίσι να παραβιάσουν το πλαφόν των ελλειμμάτων του Συμφώνου Σταθερότητας. Η απόφαση του Δικαστηρίου δικαίωσε την Κομισιόν.

Με άλλα λόγια, η Κομισιόν προασπίζει ταυτόχρονα και τον αμφισβητούμενο ρόλο της, αλλά και την χωρίς εξαιρέσεις επιβολή των κανόνων.

Τρίτη σε μέγεθος οικονομία στην Ευρωζώνη η Ιταλία, σήμερα, έχει παρόμοια επιχειρηματολογία με αυτήν της Γερμανίας και της Γαλλίας στην περίοδο 2003-5. Το μέγεθος της ιταλικής οικονομίας τη διαφοροποιεί εξ ορισμού από τις περιπτώσεις της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας, που αποστειρώθηκαν από την υπόλοιπη Ευρωζώνη και δεν υπήρξε εν τέλει ντόμινο ανεξέλεγκτης αποσταθεροποίησης.

Έτσι η κυβέρνηση Λέγκα-Πέντε Αστέρων, που εκ πρώτης όψεως φαίνεται να ηγείται μιας ευρύτερης αμφισβήτησης της μόνιμης δημοσιονομικής λιτότητας, θα μπορούσε να ερμηνευθεί ότι διεκδικεί ως τρίτη οικονομία της Ευρωζώνης την ειδική μεταχείριση την οποία επέβαλαν στο παρελθόν το Βερολίνο και το Παρίσι. Άλλωστε, όλες οι κυβερνήσεις στην Ιταλία, από την αποπομπή του Μπερλουσκόνι και μετά, στα τέλη του 2011, τουλάχιστον σε ρητορικό επίπεδο διεκδίκησαν σταθερά απέναντι στις Βρυξέλλες δημοσιονομικό περιθώριο ελιγμών, ώστε η μελλοντική προσδοκώμενη ανάπτυξη να μειώσει τα ελλείμματα.

Σήμερα, με ούριο άνεμο στα πανιά της, η Λέγκα, την οποία οι δημοσκοπήσεις έχουν καταστήσει μείζονα κυβερνητικό εταίρο, αλλά και το κίνημα των Πέντε Αστέρων έχουν δηλώσει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα 2,4% του σχεδίου προϋπολογισμού είναι αδιαπραγμάτευτο.

Ρώμη και Βρυξέλλες υπό το άγρυπνο βλέμμα του Βερολίνου έχουν αρχίσει μια σκληρή παρτίδα πόκερ, με τη Λέγκα του Σαλβίνι να επενδύει στην αύξηση της δημοσκοπικής της ισχύος εν όψει των ευρωεκλογών της άνοιξης του 2019.

Αθροιστικά, τα παραπάνω δεδομένα, παρά την εκατέρωθεν απορριπτική και αδιαπραγμάτευτη ρητορική, αφήνουν περιθώριο εξεύρεσης συμβιβαστικής λύσης. Καμία πλευρά δεν έχει λόγο να διακινδυνεύσει ένα συνολικό ντόμινο αποσταθεροποίησης σε ΕΕ και Ευρωζώνη με επίκεντρο την Ιταλία.

Η πρόκληση της διαχείρισης της ιταλικής ανταρσίας δεν είναι θεσμική, αλλά πολιτική, με ζητούμενο κατά κύριο λόγο το εάν η κλυδωνιζόμενη κυβέρνηση της Μέρκελ στην Γερμανία μπορεί να προωθήσει και να επιβάλει αποκλιμάκωση της έντασης και των αντιπαραθέσεων στην Ευρωζώνη μέχρι τις εκλογές της προσεχούς άνοιξης.

Το διακύβευμα, πέρα από την πίεση των αγορών είναι ένα ντόμινο πολιτικής αποσταθεροποίησης με πρώτη κερδισμένη την Λε Πεν που συνεχώς θυμίζει την ταύτιση του Εθνικού Συναγερμού, του οποίου ηγείται, με τη Λέγκα του Σαλβίνι. Μέχρι η στιγμή η στάση της Κομισιόν και της κυβέρνησης Κόντε είχαν προεξοφληθεί ως αναμενόμενα βήματα μιας προσχεδιασμένης ή για την ακρίβεια χορογραφημένης κρίσης.

Από εδώ και πέρα αρχίζει η αχαρτογράφητη περιοχή αναζήτησης ενός αναγκαίου και για τις δύο πλευρές συμβιβασμού, στην σκιά μιας συγκρουσιακής ρητορικής.

LOSE-LOSE ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ ΜΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

του Βαγγέλη Βιτζηλαίου

Το αποτέλεσμα των εκλογών στο κρατίδιο της Βαυαρίας ανέδειξε, για ακόμη μία φορά τον προβληματικό συσχετισμό δυνάμεων εντός του «μεγάλου συνασπισμού» της Γερμανίας σε μια κρίσιμη περίοδο, με προκλήσεις τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Χριστιανοδημοκράτες (CDU), Χριστιανοκοινωνιστές (CSU) και Σοσιαλδημοκράτες (SPD) είδαν τα ποσοστά τους να πέφτουν δραματικά προκαλώντας εντονότερο προβληματισμό για τη βιωσιμότητα του «Groko», οι διεργασίες για τη συγκρότηση του οποίου υπενθυμίζεται ότι πέρασαν από «σαράντα κύματα», μέχρι την επιτυχή κατάληξη την περασμένη άνοιξη.

Groko σε νευρική κρίση

Η πολιτική σχέση της Άνγκελα Μέρκελ και του επικεφαλής των Χριστιανοκοινωνιστών, Χορστ Ζεεχόφερ εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα εύθραυστη μετά τα συνεχή επεισόδια για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος. Την ίδια ώρα, οι φωνές που είχαν αντισταθεί στη συμμετοχή του SPD σε άλλη μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση της καγκελαρίου Μέρκελ ηχούν ξανά δυνατά, ζητώντας την απόσυρση του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος από το «μεγάλο συνασπισμό» θεωρώντας ότι η συμβίωση με τους συντηρητικούς Χριστιανοδημοκράτες και ακόμη σκληρότερους Χριστιανοκοινωνιστές σημαίνει διαρκή πτώση.

Οι θέσεις της επικεφαλής του SPD, Άντρια Νάλες, όπως και του υπουργού Οικονομικών Όλαφ Σολτς είναι ιδιαίτερα δύσκολες αφού βλέπουν ότι η στρατηγική προώθησης των θέσεων του κόμματος μέσω της συμμετοχής του στην κυβέρνηση δεν βγαίνουν πολιτικά. Το κόμμα πληρώνει τη σύμπλευση με τη συμμαχία CDU/CSU και η αριστερή στροφή που επιχειρεί ίσως να μην είναι, πλέον, αρκετή.

Ταυτόχρονα, οι Πράσινοι, με προσέγγιση *realpolitik*, εκμεταλλεύονται τις απώλειες των Σοσιαλδημοκρατών φιλοδοξώντας να μετατραπούν στο μέλλον σε κυβερνητικό εταίρο, έχοντας αποκηρύξει τον ριζοσπαστισμό, αποτελώντας πια το ανερχόμενο κόμμα της αστικής τάξης.

Σενάρια υπάρχουν εδώ και καιρό: Κυβέρνηση μειοψηφίας με αποχώρηση του SPD, πολιτικό τέλος της Μέρκελ, με τον πρόεδρο της Bundestag, Βόλφγκανγκ Σόιμπλε, κατά πολλούς, να εποφθαλμιά το πολιτικό του απωθημένο, την Καγκελαρία.

Οι εκλογές της 28ης Οκτωβρίου στο, επίσης κομβικό, κρατίδιο της Έσσης προμηνύουν νέες απώλειες για CDU/CSU και SPD, με το αποτέλεσμα τους να απειλεί ακόμη και την ύπαρξη του κυβερνητικού συνασπισμού, ο οποίος υπό τα υπάρχοντα δεδομένα μοιάζει με lose-lose συνθήκη για τους συμμετέχοντές του.

Η Ευρώπη απροετοίμαστη στην εποχή των προκλήσεων

Η αναταραχή στο γερμανικό πολιτικό σκηνικό με την πτώση των παραδοσιακών κομμάτων και την απειλητική άνοδο της ξενοφοβικής Εναλλακτικής για τη Γερμανία (AfD) δεν θα μπορούσε να μην έχει παρενέργειες και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο ιταλικός Προϋπολογισμός και οι δυνητικοί κίνδυνοι για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη από μία σφοδρή ρήξη Ρώμης-Βρυξελλών, προκαλεί τριγμούς και στο Βερολίνο.

Αναλυτές στηλιτεύουν την εμμονή του Βερολίνου στο ζήτημα του Προϋπολογισμού και των δημοσιονομικών κανόνων στην Ευρωζώνη, βλέποντας τον κίνδυνο επανάληψης παρόμοιων λαθών με την περίπτωση της Ελλάδας το 2009, όπως τόνισε χαρακτηριστικά πρόσφατο δημοσίευμα της Suddeutsche Zeitung.

Την ίδια ώρα, η Ευρώπη καλείται να πάρει θέση και σημαντικές αποφάσεις απέναντι σε παγκόσμιου βεληνεκούς ζητήματα, όπως η διατλαντική σχέση (εμπορική αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ) και οι εξελίξεις στους συσχετισμούς στη Μέση Ανατολή (Σαουδική Αραβία, Συρία).

Μέσα σε αυτήν την έντονη ρευστότητα του διεθνούς σκηνικού, οι πρωτοβουλίες για τη θεσμική μεταρρύθμιση Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωζώνης φαίνεται πως έχουν παγώσει εντελώς, παρά τις προειδοποιήσεις από πολλές πλευρές -ακόμη και από τον επικεφαλής του ESM, Κλάους Ρέγκλινγκ- ότι η Ευρώπη θα είναι ξανά ανοχύρωτη απέναντι στο ενδεχόμενο ξεσπάσματος μιας νέας κρίσης.

Το γερμανικό πολιτικό αδιέξοδο τείνει να έχει συνέπειες στην Ευρώπη, σε μια εποχή παγκόσμιων ανακατατάξεων και ιστορικής αλλαγής συσχετισμών, σε γεωπολιτικό και οικονομικό επίπεδο, με τους μεγάλους παίκτες (ΗΠΑ, Κίνα, Ρωσία) να μετρούν δυνάμεις, συμμάχους και αντιπάλους.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΥΛΟΥ: ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

του Δημήτρη Ραπίδη

Η Κομισιόν και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχουν καθυστερήσει σημαντικά στη διαμόρφωση και υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου, ισορροπημένου και αποτελεσματικού πλαισίου για την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που έχει θέσει η Κομισιόν, οι τελικές αποφάσεις θα πρέπει να ληφθούν μέχρι το τέλος τους έτους, κάτι το οποίο, με τους παρόντες συσχετισμούς, μοιάζει εξαιρετικά δύσκολο.

Η καθυστέρηση στην υιοθέτηση ενός μηχανισμού δράσης ενισχύει τις αντιευρωπαϊκές και ξενοφοβικές φωνές, αποδυναμώνει τις όποιες πολιτικές αλληλεγγύης αναπτύσσονται από κράτη-μέλη, όπως η Ελλάδα και η Ισπανία, και οδηγεί πρακτικά στην προώθηση ad hoc λύσεων, με προσωρινό χαρακτήρα, που δεν δίνουν απάντηση στα πιεστικά προβλήματα.

Η μεγάλη καθυστέρηση στη διαμόρφωση μιας συνεκτικής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής και η αδυναμία συνεννόησης για μια ολιστική στρατηγική από την οποία θα επωφελούνται και οι πρόσφυγες και οι τοπικές κοινωνίες απονομιμοποιεί και το ρόλο της Κομισιόν ως συνδιαμορφώτριας της ευρωπαϊκής πολιτικής, μαζί με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο ρόλος του αρμόδιου Επίτροπου αποδυναμώνεται διαρκώς, απομακρύνοντας συνολικά την Κομισιόν από τους στόχους που είχε θέσει το 2014 ο Πρόεδρος Γιούνκερ για την ενίσχυση των πολιτικών ασύλου και την αντιμετώπιση των χρόνιων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εθνικές υπηρεσίες.

Το πρόγραμμα μετεγκατάστασης (2015-17) δεν απέδωσε τα αναμενόμενα, μια ομάδα κρατών-μελών με επικεφαλής την αυστριακή κυβέρνηση εμπόδισε την ορθή εφαρμογή του και οι πολιτικές ηγεσίες της Γαλλίας και της Ιταλίας, για διαφορετικούς λόγους η καθεμία, δεν πίεσαν αποτελεσματικά στην κατεύθυνση της αναζήτησης μακροπρόθεσμων λύσεων.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχουν δύο μείζονα ζητήματα που βρίσκονται στο περιθώριο των συζητήσεων και διαπραγματεύσεων. Το πρώτο αφορά στα ασυνόδευτα, ανήλικα προσφυγόπουλα και το δεύτερο στη σύνδεση προσφυγικού και ανάπτυξης.

Τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, ένα σημαντικό τμήμα των παιδιών αυτών φιλοξενείται σε ξενώνες και δομές φιλοξενίας Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) που συνεργάζονται με τις τοπικές αρχές. Ωστόσο, ένα εξίσου σημαντικό τμήμα των προσφυγόπουλων είτε διαβιού σε συνθήκες αστεγίας είτε βρίσκεται σε καθεστώς αναμονής, στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για την οικογενειακή επανένωση. Σημαντικό να σημειώσουμε ότι τα νομικά και θεσμικά κενά που έχουν παρατηρηθεί στο ζήτημα της διαχείρισης της συγκεκριμένης ομάδας προσφύγων, έχουν δημιουργήσει μια σειρά άλλων προβλημάτων, όπως το ζήτημα των δακτυλικών αποτυπωμάτων, οι λανθασμένες διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας τους, αλλά και προβλήματα που άπτονται της εφαρμογής του ανασχεδιασμένου συστήματος Eurodac, το οποίο οι ευρωομάδες της Αριστεράς, των Πρασίνων και των Σοσιαλιστών αξιολογούν ως υπέρμετρα συντηρητικό και όχι σύμφωνο με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το δεύτερο ζήτημα αφορά στη σύνδεση προσφυγικού και ανάπτυξης και αναπτύσσεται σε δύο επιμέρους άξονες: ο πρώτος αφορά στην ενδυνάμωση των πολιτικών κοινωνικής συνοχής στα κράτη-μέλη, που περιλαμβάνει και πολιτικές στήριξης και ένταξης συνολικά των προσφύγων στις τοπικές κοινωνίες. Ο δεύτερος άξονας αφορά, κυρίως, στην εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης, στην υποστήριξη δηλαδή της ανάπτυξης στις γειτονικές χώρες εκτός ΕΕ, ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν ένα ελκυστικό μέλλον στους πολίτες τους και στους πρόσφυγες.

Και οι δύο άξονες συνεχίζουν να απασχολούν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο οποίο με δυσκολία μπορεί να διακρίνει κανείς συγκεκριμένες, σταθερές ομαδοποιήσεις για την υποστήριξη της μιας ή της άλλης θέσης. Στο ζήτημα της κοινωνικής συνοχής, οι κυβερνήσεις Ελλάδας, Πορτογαλίας και Ισπανίας έχουν ξεκάθαρη θέση, ζητώντας την ενδυνάμωση των πολιτικών αυτών σε επίπεδο ΕΕ και τη σύνδεσή τους με μια πιο αποτελεσματική και συνεκτική λειτουργία της ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου.

Στο ζήτημα της εξωτερικής διάστασης της μετανάστευσης, οι συντηρητικές ηγεσίες, κυρίως της Γερμανίας και της Αυστρίας, και εσχάτως της Ιταλίας, ζητούν χρηματοδοτική ενίσχυση των κρατών εξόδου των προσφυγικών ρευμάτων, κυρίως στη Βόρεια και Δυτική Αφρική, χωρίς σημαντική αναθεώρηση των πολιτικών ασύλου της ΕΕ, προκειμένου τα προσφυγικά ρεύματα να συγκρατούνται εκτός Ευρώπης.

Το επόμενο διάστημα οι σχετικές συζητήσεις θα ενταθούν σε όλα τα θεσμικά όργανα, ωστόσο παραμένει ζητούμενο κατά πόσο θα προχωρήσουν αποτελεσματικές λύσεις ή, αντίθετα, το προσφυγικό ζήτημα θα συνεχίσει να παραμένει πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης ενόψει των ευρωεκλογών του Μαΐου 2019.

ΤΟ BREXIT ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΝΕΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ

του Χρήστου Κανελλόπουλου

Στα περισσότερα από δύο χρόνια που μεσολάβησαν από το κομβικό δημοψήφισμα για το Brexit, η κυβέρνηση της Τερέζα Μέι χρειάστηκε αφενός να σηκώσει το βάρος εξαντλητικών και ιδιαίτερα περίπλοκων διαπραγματεύσεων με τη μάλλον αδιάλλακτη Ευρωπαϊκή Ένωση, αφετέρου να σύρει σταδιακά την εθνικιστική πτέρυγα του κόμματός της στη συμβιβαστική λύση ενός ήπιου Brexit.

Ενάντια, δηλαδή, στην επιλογή της καθαρής αποκοπής από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά την οποία η Βρετανία θα διατηρούσε σχέσεις μαζί της όπως με μια τρίτη χώρα, προωθείται μια «ειδική σχέση» στο πλαίσιο της οποίας το Ηνωμένο Βασίλειο συνάπτει μια ζώνη ελεύθερου εμπορίου αγαθών (αλλά όχι υπηρεσιών) με την Κοινή Αγορά της ΕΕ και αποδέχεται πολλές από τις αρχές και τις ρυθμίσεις που διέπουν αυτήν την αγορά. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται αυξημένες ελευθερίες μετακίνησης αγαθών και προσώπων, καθώς και το καθεστώς ρυθμίσεων που επικρατεί στην αγορά της ΕΕ, όπως αυτό επιβλέπεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Με άλλα λόγια, πρόκειται για συμμετοχή της Βρετανίας σε Τελωνιακή Ένωση με την ΕΕ και την εφαρμογή ενός μοντέλου σύνδεσης που θα μοιάζει με τη σχέση της Νορβηγίας με την ΕΕ. Η επιλογή του ήπιου Brexit προκάλεσε σφοδρές αντιδράσεις της αντιευρωπαϊκής πτέρυγας των Συντηρητικών υπό την ηγεσία του Μπόρις Τζόνσον που απείλησαν ακόμα και τη διατήρηση της Τερέζα Μέι στην ηγεσία του κόμματός της.

Σε κάθε περίπτωση, η λύση του ήπιου Brexit επιλέχτηκε μεταξύ άλλων για να εξυπηρετηθεί και το πρόβλημα του «ιρλανδικού συνόρου». Η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής του 1998 που έβαλε τέλος στη μακροχρόνια αιματηρή διαμάχη των δύο κοινοτήτων στη Βόρεια Ιρλανδία, βασίστηκε εν πολλοίς στο κεκτημένο της κοινής συμμετοχής της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το σύνορο μεταξύ των δύο κρατών στο έδαφος της Ιρλανδίας, δηλαδή μεταξύ Βόρειας Ιρλανδίας και Ιρλανδίας, είναι ουσιαστικά αόρατο. Πάνω από 300 δρόμοι συνδέουν τις δυο επικράτειες και η μετακίνηση των προσώπων λαμβάνει χώρα σαν η Ιρλανδία να ήταν ενωμένη. Αυτό το καθεστώς συνέβαλε στην εξασφάλιση της συναίνεσης της καθολικής κοινότητας στη Βόρεια Ιρλανδία και στη μακροήμερευση της Συμφωνίας της Μεγάλης Παρασκευής. Ας θυμηθούμε εδώ πως η Βόρεια Ιρλανδία ψήφισε στο δημοψήφισμα υπέρ της παραμονής με ποσοστό 55,8%.

Όπως καταλαβαίνουμε, η αποχώρηση της Βρετανίας από την ΕΕ κινδυνεύει να επαναφέρει το λεγόμενο «σκληρό σύνορο» μεταξύ Βόρειας Ιρλανδίας και Ιρλανδίας, προκαλώντας σοβαρότατα προβλήματα όχι μόνο στην καθημερινότητα των Ιρλανδών από τις δυο μεριές των συνόρων, αλλά και στην πολιτική κατάσταση εντός της Βόρειας Ιρλανδίας. Η αποκοπή της καθολικής κοινότητας της Βόρειας Ιρλανδίας από την υπόλοιπη Ιρλανδία, θα μπορούσε να προκαλέσει αναζωπύρωση εθνοτικών ταραχών. Θα μπορούσε, επίσης, να αλλάξει τους συσχετισμούς εντός της Βόρειας Ιρλανδίας υπέρ μιας αποχώρησης από τη Βρετανία. Η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής προβλέπει τη δυνατότητα δημοψηφίσματος. Η δημογραφική υπεροχή της Ενωτικής προτεσταντικής κοινότητας (δηλαδή υπέρ της διατήρησης της Ένωσης με τη Βρετανία) παρείχε τη βεβαιότητα στις βρετανικές κυβερνήσεις πως ένα τέτοιο δημοψήφισμα δεν θα συνέβαινε ή δεν θα απειλούσε τη συνοχή του βρετανικού κράτους. Ωστόσο, μια αναστάτωση της ζωής και της ευημερίας της Βόρειας Ιρλανδίας θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα δημοψήφισμα απόσχισης –ενώ σε αυτή την περίπτωση δεν θα έπρεπε να αποκλείεται ενίσχυση και του Σκωτσέζικου αποσχιστικού κινήματος.

Η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής απορρίφθηκε από ένα μόνο κόμμα στη Βόρεια Ιρλανδία: από το κόμμα του προτεσταντικού, ενωτικού εθνικισμού Democratic Unionist Party, που εναντιώθηκε τότε, και εξακολουθεί και σήμερα, σε αυτή τη συμφωνία ειρήνευσης. Το πρόβλημα είναι πως μετά τις εκλογές του 2017 σε αυτό το κόμμα στηρίζεται η κοινοβουλευτική πλειοψηφία της Τερέζα Μέι.

Η βρετανική κυβέρνηση θα ήθελε ακόμα και ένα ειδικό καθεστώς για τη Βόρεια Ιρλανδία που θα διατηρούσε άθικτη τη σημερινή κατάσταση, διατηρώντας όμως έτσι ένα μέρος της επικράτειας του Ηνωμένου Βασιλείου σε de facto πρόσδεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό το ενδεχόμενο προκαλεί σφοδρές αντιδράσεις από τους οπαδούς του σκληρού Brexit αλλά και από το DUP.

Στις 17 Οκτώβρη 2018 οι διαπραγματεύσεις ΕΕ-Βρετανίας οδηγήθηκαν σε αδιέξοδο. Ωστόσο, οι περισσότεροι αναλυτές θεωρούν ότι η επίτευξη μιας τελικής συμφωνίας ΕΕ-Βρετανίας στη βάση ενός ήπιου Brexit και ενός ειδικού καθεστώτος για τη Βόρεια Ιρλανδία είναι αρκετά πιθανή τους επόμενους μήνες. Αυτό που θεωρείται πολύ δυσκολότερο είναι μια τέτοια συμφωνία να περάσει από τη Βουλή των Κοινοτήτων.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ.+30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org